

Sivistysvaliokunta
Eduskunta

Lausuntopyyntö 23.04.2020

VALTIONEUVOSTON SELONTEKO JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMASTA VUOSILLE 2021-2024

Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry kiittää mahdollisuudesta lausua Valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2021-2024 ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Korkeakoulujen rahoitus

SAMOK allekirjoittaa julkisen talouden suunnitelmassa esille tuodut haasteet liittyen poikkeustilanteen vaikutuksiin valtion talouteen. Haluammekin tuoda esiin näkemyksemme siitä, miten tärkeää tällaisena aikana on panostaa osaamiseen ja innovaatio- sekä kehittämistoimintaan. Suomi nousee tästäkin poikkeustilanteesta korkealla osaamisella, kunhan panostamme siihen riittävästi.

Ammattikorkeakoulut ovat venyttäneet omaa toimintaansa jo vuosien jatkuvien leikkausten ja nyt viimeisimpänä aloituspaikkalisäysten takia. Hallituksen tavoite nostaa korkeakoulutettujen määrää sysättiin korkeakoulujen harteille ilman lisärahoitusta. Tilanne on siis ollut haastava jo ennen poikkeustilannetta.

Ammattikorkeakoulut ovat vastanneet poikkeusoloihin melko hyvin ja siirtäneet ja opetusta verkkoon. Tämä ei kuitenkaan tapahdu ilman kustannuksia sillä verkko-opetukseen siirtyminen vaatii opetuksen kehittämistä sekä teknisiä panostuksia. Samalla ammattikorkeakoulut ovat tarjonneet avointa ammattikorkeakoulutusta maksuttomasti ja menettäneet tulojaan myös muun maksullisen koulutuksen sekä TKI-toiminnan puolella. Pidämmekin ensisijaisen tärkeänä että ammattikorkeakoulujen rahoitusta korotetaan ja siten varmistetaan

että meillä riittää jatkossakin osaavia tekijöitä kehittämään poikkeusolojen työelämää ja yritystoimintaa.

Koronaepidemia on siirtänyt ammattikorkeakoulujen opetuksen verkkoon, mikä on tarkoittanut opiskelun itsenäisyyden lisääntymistä ja sosiaalisten kontaktien vähentymistä. Täydellinen etäopiskelu vaatii opiskelijalta taitoja, joihin kaikilla ei ole valmiuksia, erityisesti, jos opintojen eteneminen on hidastunut jo ennen epidemia-aikaa. Ammattikorkeakouluihin kohdistuneiden rahoitusleikkausten vuoksi opiskelijoiden tuki- ja ohjauspalveluista on jo jouduttu karsimaan. Käsillä oleva poikkeustilanne voi heikentää tilannetta entisestään. Se voi vaikuttaa opiskelijoiden hyvinvointiin ja opintojen etenemiseen johtaen pahimmillaan mielenterveysongelmien kasvuun tai opintojen keskeytymiseen. Poikkeustilanteesta takaisin normaaliin palaamiseksi tuki- ja ohjauspalveluille on taattava riittävät resurssit, jotta poikkeusajan aiheuttamat hyvinvointivajeet ja niiden seuraukset voidaan minimoida. Korkeakouluilla tulee olla mahdollisuudet panostaa esimerkiksi opintopsykologien, kuraattorien ja opinto-ohjaajien palveluihin.

Ateriatuki

Opintotuella mahdollistetaan tasa-arvoiset opiskeluedellytykset sekä edistetään suunnitelmallista ja päätoimista opiskelua sekä opintoaikojen lyhentämistä. Parhaillaan ollaan asetuksella nostamassa opiskelija-aterian enimmäishintaa. Opiskelijoiden ateriatukea tulisi korottaa opiskelija-aterioiden kustannustason nousua vastaavasti.

Opiskelija-aterioiden enimmäishinnasta päätetään valtioneuvoston asetuksella. Opiskelijoille maksettavan ateriatuen määrittää valtion talousarvio. Näitä päätöksiä ei tehdä täällä hetkellä tehdä suunnitelmallisesti eikä koordinoitusti. Ateriatuesta ja opiskelija-aterian enimmäishinnasta tulisi päättää samalla kertaa ja tuen ja enimmäishinnan tulisi kehittyä samassa suhteessa. Tämä tarkoittaa, että ateriatuen ja enimmäishinnan korotusten tulisi nyt ja jatkossa olla euromääräisesti samansuuruiset ja samanaikaiset. Tällöin ruuan kustannustason nousu jakautuisi kohtuullisesti niin valtion, opiskelijaruokaa tarjoavien ravintoloiden kuin opiskelijoiden kesken.

Tämä uudistettu päätöksenteko turvaisi opiskelijaruokailujärjestelmän Suomessa.

Opiskelijalle on tärkeää, että aterian hinta on kohtuullinen ja että ateria täyttää ruokailusuosituksen mukaisen laadukkaan ja monipuolisen annoksen kriteerit. Korkeakouluopiskelijan menoista kuluu keskimäärin noin neljännes ruokaan. Aterian hinnalla on suuri merkitys niukalla toimeentulolla elävälle opiskelijalle. Opintotuen alhaisen tason vuoksi on tärkeää, että elämisen kustannuksia ei kasvateta nykyisestään. SAMOK haluaa muistuttaa, että tilanteessa jossa korkeakouluopiskelijoiden opintorahaa on juuri leikattu lähes sadalla eurolla kuukaudessa, ei opiskelijoiden kustannettavaksi koituvien kulujen nostamisella pystytä mahdollistamaan tasa-arvoisia opiskeluedellytyksiä, vaan tosiasiallisesti ne ovat heikoimmat vuosikymmeniin.

Oppivelvollisuuden pidentäminen

SAMOK näkee oppivelvollisuuden pidentämisen ja erityisesti samassa yhteydessä toteutettavan maksuttomuuden toteutuksen tervetulleena uudistuksena. Keskeistä on, että uudistus edistää koulutuksellista tasa-arvoa ja vähentää nuorten syrjäytymistä, mikä vaatii panostuksia opiskelijahuollon palveluihin sekä opinto-ohjaukseen. Haluamme myös painottaa huolellisen valmistelun merkitystä uudistuksen toteutuksessa.

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö

SAMOK iloitsee Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) palveluiden laajentamisesta koskemaan myös ammattikorkeakoulujen opiskelijoita 1.1.2021 alkaen. Vuoden 2021 alusta YTHS:n asiakasmäärä kaksinkertaistuu ja ammattikorkeakouluopiskelijoilla saattaa myös olla vaikeasti ennakoitavaa patoutunutta hoidon tarvetta. Erityisesti YTHS-laajennuksen alussa on tarpeen seurata tarkasti YTHS:n resurssien riittävyyttä, jotta palvelut säilyvät koko maassa yhdenvertaisina ja laadukkaina ja mahdolliseen hoitojonojen kasvuun voidaan reagoida nopeasti.

Jatkuva oppiminen

Osaajapulaan vastaamiseen liittyviä jatkuvan oppimisen nopeavaikuttavia toimia varten siirretään työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalta 10 milj. euroa vuosina 2023 ja 2024 opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle. SAMOK pitää kannatettavana osaamisen kehittämiseen liittyviä tehtävien siirtämistä sen ministeriön hallinnonalalle, joka vastaa koulutustoiminnasta. Näin osaaminen ja resurssit ovat tehokkaassa käytössä.

Helsingissä 29.04.2020

Anna Laurila
Puheenjohtaja

Armi Murto
Toiminnanjohtaja

Lisätietoja:

Anniina Sippola
korkeakoulupolitiikan asiantuntija
anniina.sippola@samok.fi
050 389 1014

Hannele Kirveskoski
hyvinvointipolitiikan asiantuntija
hannele.kirveskoski@samok.fi
050 389 1015

Antti Hallia
työelämäpolitiikan asiantuntija
antti.hallia@samok.fi
050 389 1011